

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A Tóció-völgy (HUHN20122) különleges természetmegőrzési terület fenntartási terve

Kisar, 2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

Szabolcs-Szatmár-Beregi Természet- és Környezetvédelmi
Kulturális Értéktörző Közhasznú Alapítvány

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Horváth Róbert

Szakmai koordinátor

Barna Péter

Dr. Magura Tibor

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Szabó Tamás

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Vadnay Réka

Közreműködő szakértők

Bocz Renáta

Dr. Forgács Zoltán

Horváth Tibor

Juhász Krisztina

Tartalomjegyzék

I. NATURA 2000 FENNTARTÁSI TERV	5
1. A TERÜLET AZONOSÍTÓ ADATAI	6
1.1. NÉV	6
1.2. AZONOSÍTÓ KÓD	6
1.3. KITERJEDÉS	6
1.4. A KIJELELÉS ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ FAJOK ÉS/VAGY ÉLŐHELYEK	6
1.5. ÉRINTETT TELEPÜLÉSEK	6
1.6. EGYÉB VÉDETTSÉGI KATEGÓRIÁK	6
1.7. TERVEZÉSI ÉS EGYÉB ELŐÍRÁSOK	7
2. VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK	8
3. KEZELÉSI FELADATOK MEGHATÁROZÁSA	10
3.1. TERMÉSZETVÉDELMI CÉLKITŰZÉS, A TERÜLET RENDELTETÉSE	10
3.2. KEZELÉSI JAVASLATOK	10
3.2.1. ÉLŐHELYEK KEZELÉSE	10
3.2.2. ÉLŐHELY-REKONSTRUKCIÓ ÉS ÉLŐHELY-FEJLESZTÉS	25
3.2.3. FAJVÉDELMI INTÉZKEDÉSEK	25
3.2.4. KUTATÁS, MONITOROZÁS	25
3.2.5. MELLÉKLETEK	26
3.3. A KEZELÉSI JAVASLATOK MEGVALÓSÍTÁSÁNAK LEHETSÉGES ESZKÖZEI A JOGI HÁTTÉR ÉS A TULAJDONVISZONYOK FÜGGVÉNYÉBEN	26
3.3.1. AGRÁRTÁMOGATÁSOK	28
3.3.1.1. JELENLEG MŰKÖDŐ AGRÁRTÁMOGATÁSI RENDSZER	28
3.3.1.2. JAVASOLT AGRÁRTÁMOGATÁSI RENDSZER	29
3.3.2. PÁLYÁZATOK	30
3.3.3. EGYÉB	30
3.4. A TERV EGYEZTETÉSI FOLYAMATÁNAK DOKUMENTÁCIÓJA	30
3.4.1. FELHASZNÁLT KOMMUNIKÁCIÓS ESZKÖZÖK	30
3.4.2. A KOMMUNIKÁCIÓ CÍMZETTJEI	31
3.4.3. EGYEZTETÉS HATÓSÁGI ÉS TERÜLETI KEZELŐ SZERVEKKEL	31

II. A NATURA 2000 FENNTARTÁSI TERV KÉSZÍTÉSÉT MEGALAPOZÓ DOKUMENTÁCIÓ	32
1. A TERVEZÉSI TERÜLET ALAPÁLLAPOT JELLEMZÉSE	33
1.1. KÖRNYEZETI ADOTTSÁGOK.....	33
1.1.1. ÉGHAJLATI ADOTTSÁGOK	33
1.1.2. VÍZRAJZI ADOTTSÁGOK.....	33
1.1.3. TALAJTANI ADOTTSÁGOK.....	33
1.2. TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK.....	34
1.2.1. A TERVEZÉSI TERÜLETEN ELŐFORDULÓ KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ ÉLŐHELYEK	36
1.2.2. A TERVEZÉSI TERÜLETEN ELŐFORDULÓ KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ NÖVÉNYFAJOK	41
1.2.3. A TERVEZÉSI TERÜLETEN ELŐFORDULÓ KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ ÁLLATFAJOK	41
1.3. TERÜLETHASZNÁLAT	45
1.3.1. MŰVELÉSI ÁG SZERINTI MEGOSZLÁS	45
1.3.2. TULAJDONI VISZONYOK.....	46
1.3.3. TERÜLETHASZNÁLAT ÉS KEZELÉS.....	46
2. FELHASZNÁLT IRODALOM	49
3. TÉRKÉPEK	50

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Tócó-völgy különleges természetmegőrzési terület (KTT)
--------------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20122
---------------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	125,5 ha
---------------------------------------	----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei.

1.4.1.1. Jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű élőhelyek

- 6250 – Síksági pannon löszgyepek*.

*: kiemelt jelentőségű jelölő élőhely.

1.4.2. Jelölő fajok

Vöröshasú unka (*Bombina bombina*),

Ürge (*Spermophilus citellus*),

Mocsári teknős (*Emys orbicularis*).

1.5. Érintett települések

Hajdú-Bihar Megye: Debrecen, Hajdúböszörmény

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Helyi jelentőségű védett természeti terület:

Név: Tócó-völgy.
Törzskönyvi szám: 8/94/TT/92.
Megye: Hajdú-Bihar.
Település: Debrecen, Hajdúböszörmény.
Védettségi szint: helyi jelentőségű TT
Kiterjedése: 372,96 hektár.
Ebből fokozottan védett: 0 hektár.
Hatályba lépés éve: 1992.

A tervezési terület teljes egésze az Országos Ökológiai Hálózaton belül esik, magterület övezetben.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési tervek

Elfogadott, érvényes természetvédelmi kezelési terv az érintett védett természeti területre nincs, illetve korábban nem készült.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 13/2010. (IX. 17.) önkormányzati rendelete Hajdú-Bihar megye területrendezési tervéről.
- Debrecen MJV 8/2003. (V. 23.) Kv. sz. rendelete a település helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről (többször módosítva).
- Hajdúböszörmény Város Önkormányzatának 16/2008. (III. 18.) sz. rendelete a település helyi építési szabályzatáról és területrendezési tervéről.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- Körzeti erdőterv:

Debrecen-Halápi erdőtervezési körzet erdőterve (törzskönyvi szám: 31/2007). Érvényes: 2007.01.01- 2016.06.31. Kelt: 2006. november 20.

Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet erdőterve. (ügyiratszám: 7007/14/2010.). Érvényes: 2012. január 1. – 2021. december 31. Kelt: 2012. december 20.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/3. Hajdú-bihari apróvadás körzet vadgazdálkodási terve. **Érvényes:** 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

- Hajdúböszörményi területen: Hajdú Erdő Kft. által képviselt Földtulajdonosok Közössége, székhelye: Hajdúböszörmény, Külső Hadházi u. 14. Regisztrációs száma: 901520. Vadgazdálkodási üzemterve kelt 2006-ban; jóváhagyta a Hajdú-Bihar Megyei MGSZH Földművelésügyi Igazgatóságának Vadászati és Halászati Osztálya; érvényes 2017-ig.

- Debreceni területen: Nagyerdő Vadásztársaság székhelye: Bocskaikert, Monostor u. 34. Regisztrációs száma: 901410. Vadgazdálkodási üzemterve kelt 2006-ban; jóváhagyta a Hajdú-Bihar Megyei MGSZH Földművelésügyi Igazgatóságának Vadászati és Halászati Osztálya; érvényes 2017-ig.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A tervezési területen nyilvántartásba vett halgazdálkodási vízterület nincs, halgazdálkodási terv nem vonatkozik rá.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

A Tisza rész-vízyűjtő vízyűjtő-gazdálkodási terve. Közreadta a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság.

A Hortobágy-Berettyó (2-17. jelű vízyűjtő) vízyűjtő-gazdálkodási terve. Közreadta a TIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015.

1.7.7. Egyéb tervek

CIVAQUA program. Az ötletgazda és tervkészítető Debrecen MJV Önkormányzata. Hajdú-Bihar megye területrendezési terve jelenleg is teljesítendő feladatként tartalmazza. A Tisza vizének szivattyús átemeléséről van szó a Hajdúháton keresztül, melyet részben a Tócióba szándékoznak vezetni, annak forrásvidékén.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra gyakorol hatást?
A03.01	Intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	M	50	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440). A gyakori és korai kaszálás elsősorban a kétszikű fajok arányát csökkenti. A dobkasza alkalmazása, és a túl alacsonyra hagyott sarjú közvetlen károsító hatású. Síksági pannon löszsztepp (6250). A kaszálás a löszgyep kezelésében a marhával történő legeltetéshez képest szuboptimális. A dobkasza alkalmazása, és a túl alacsonyra hagyott sarjú közvetlen károsító hatású. Űrge (<i>Spermophilus citellus</i>). A rövid fűvű állapot csak a kaszálás megkezdése idején jön létre, addig egyöntetűen magas a növényzet, ami a faj számára hátrányos. A túl alacsonyra hagyott sarjú és a növényzet egyöntetű eltávolítása miatt a faj predációs fenyegetettsége megnő.
A04.02.01	Alullegetetés szarvasmarhával	M	10	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), síksági pannon löszsztepp (6250).. Űrge (<i>Spermophilus citellus</i>). A legeltetés lenne az optimális, elmaradása miatt → A03.01 lép fel.
A04.03	Pásztorokodás felhagyása, legeltetés hiánya	H	35	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), síksági pannon löszsztepp (6250). A legeltetés lenne az optimális, elmaradása miatt → A03.01 lép fel. Űrge (<i>Spermophilus citellus</i>). A legeltetés lenne az optimális, elmaradása miatt → A03.01 lép fel. sztyepp (6250). Egyetlen tanya, mérsékelt hatással, környéke inkább zavart száraz gyep.
I01	Idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	1	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440). Néhány kisebb folton megjelent japánkeserűfűvek (<i>Reynoutria spp.</i>). Egyelőre a hatás alacsony, de idővel potenciálisan a fertőzött terület nagysága jelentős lehet. Síksági pannon löszsztepp (6250). Néhány, 1-10 m ² -es folton megjelent a selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>). Egyelőre a hatás alacsony, de idővel potenciálisan a fertőzött terület nagysága jelentős lehet.
K02.01	Fajösszetétel változás, szukcesszió	M	20	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440). Mind a száraz, mind az üde gyepes élőhelyeket érinti bizonyos mértékben a becserjésedés. Előbbit elsősorban kökényesedés, utóbbiakat szürke nyár és reketyefűz előretörése érinti. Ezen kívül mind a négy közösségi jelentőségű élőhely hajlamos gyomosodásra. Leginkább a mezei aszat (<i>Cirsium arvense</i>) előfordulása jellemző.
A02.03	Gyepterület átalakítása	H	5	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), Síksági pannon

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra gyakorol hatást?
	szántóvá			lössztyepek (6250). Az elszántás fizikailag semmisíti meg az élőhelyet, de fokozódik a bemosódás is. Az elszántások nagy része korábban történt, azonban kisebb mértékben napjainkban is zajlik.
D.01.02	Autópályák, autótutak, fő- és mellékutak	M	10	Síksági pannon lösztyepek (6250), folyóvölgyek <i>Cnidion dubii</i> hoz tartozó mocsárrétjei (6440). Az élőhely felszabdalódása Józsától délre. Ürge (<i>Spermophilus citellus</i>). Néhány egyed elgázolása minden évben előfordul.
G05	Egyéb emberi jelenlét, zavarás	M	50	Síksági pannon lösztyepek (6250). Elsősorban ezt az élőhelyet érintik a tömegrendezvények. (→G01.08), a folyamatos járkálás, szemetelés, taposás. A gyarapodó lakosság (különösen a vasúttól keletre, gépkocsiforgalmával mind súlyosabbá teszi a →D.01.02-t! Ürge (<i>Spermophilus citellus</i>). A száraz térszíneken járkáló, kutyát sétáltató lakosok, a Józsáról kijárkáló macskák folyamatos zavarása.
E03.01	Háztartási hulladék	M	10	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440). Lokalizált, inkább a mély fekvésű, takartabb területeken van engedély nélküli hulladék-lerakás.
G01.08	Egyéb szabadtéri sport és szabadidős tevékenység	L	30	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), Síksági pannon lösztyepek (6250), Ürge (<i>Spermophilus citellus</i>). A legváltozatosabb formában (pl. karate edzés, kocogás, majális, sárkányeregetés, stb.), de inkább csak Józsától délre, a településhez közelebb.
H.01.05	Diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt	H	25	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440). Józsától északra a deráziós völgy üde gyepi érintkeznek a (részben elszántásból eredő /→A02.03/) szántókkal.
J03.02.02	Diszperzió akadályozása	H	40	Ürge (<i>Spermophilus citellus</i>). Ma már nincs elérhető közelségben másik ürgepopuláció, azok apránként megsemmisültek. Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>). Ma már alig van elérhető közelségben másik élőhely, a diszperzió nagyon eseti.
J02.02.01	Üledékkotrás, kitermelés	M	10	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>). Mindkét faj élőhelyének átalakítását, illetve a talajvíz intenzívebb elvezetését eredményezi. A nem körültekintően megválasztott időben történt kotrás elpusztíthatja a vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) petéinek nagy részét 1-1 élőhelyen.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Tóció-völgy különleges természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A természetvédelmi célkitűzés és a megvalósítását szolgáló intézkedések:

A terület természetvédelmi célkitűzése a jelölő élőhelyek területcsökkenésének megállítása és a gyepgazdálkodáshoz és a vízgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén az állapotuk javítása.

A gyepgazdálkodás tekintetében ezt a szárazabb térszínek megfelelő legeltetési, a mélyebben fekvő részekben a kíméletes kaszálási gyakorlat tudja biztosítani. A vízgazdálkodás tekintetében a célok elérését a jelenlegi kotrási gyakorlat átalakítása szolgálja.

A fenti intézkedések a jelölő, közösségi jelentőségű értékeken túl egyéb, a területen jelentőséggel bíró fajok, mint a díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) és a vidra (*Lutra lutra*) megőrzését, hosszabb távon pedig állományuk megerősítését segítik.

Az inváziós növényfajok egyelőre kis egyedszámmal, de több fajjal képviseltetik magukat a területen. Ezért az élőhelyek leromlásának megelőzése és az inváziós fajok továbbterjedésének megakadályozása érdekében a szarvasmarhával történő legeltetés folytatása és az eseti intézkedések (pl. magérlelés előtti gyomirtó kaszálás) megtétele szükséges.

A jelenleg tapasztalható elszigetelődést az élőhely-foltok közti jobb összeköttetés, ökológiai folyosók biztosításával lehet ellensúlyozni.

A művelési ágakat és területhasználatot a védetté nyilvánításkori állapothoz kell közelíteni, ami elsősorban visszagyepesítést jelentene.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez – figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat – a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek. A kezelési, fenntartási és részben az élőhely-rekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképe mutatja be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhely-rekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a fenntartási terv a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra

kerülnek olyan előírások, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához.

A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A kezelési intézkedések alapvetően két nagy csoportot alkotnak. Az elsőbe a gazdálkodásra vonatkozók, a másodikba a gazdálkodáshoz nem kötődők tartoznak. A gazdálkodásra vonatkozó intézkedések lehetnek általános javaslatok, vagy támogatási rendszerbe illeszthető, a terv szintjén javasolt előírások.

A **gazdálkodáshoz nem köthető** intézkedéseknél jelennek meg a gazdálkodókon túli egyéb, az általános területhasználatra vonatkozó elvek, a kritikus pontok azonosításával (egyes tevékenységek korlátozás nélkül, feltételekkel vagy egyáltalán nem végezhető, bizonyos irányú fejlesztések nem kívánatosak). Itt alapvető a Natura 2000 területeken azok elsődleges rendeltetésével ellentétes tevékenység nem folytatható elv.

A **gazdálkodáshoz kötődő** kezelési előírásokat és általános javaslatokat a valós és kívánatos kezelési állapotot figyelembe vevő, és az egyes védendő élőhelyek és fajok ökológiai igényei alapján lehatárolt **kezelési egységekre** (KE), (azonos kezelést igénylő élőhelyek, élőhely-komplexumok) megadva tárgyalja a fenntartási terv (lásd 1. ábra a 3.2.5. fejezetben). A kezelési egység az ÁNÉR szintű élőhelytérképen vagy vegetációtérképen alapul, figyelembe véve a jelölő fajok aktuális és potenciális előfordulását is.

A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet. A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmazznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. Kialakításuk során MePAR blokkokhoz kötöttük azokat (lásd 1. táblázat a 3.2.5. fejezetben). A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhelyfejlesztési, feladatokra, lehetőségekre is kitérünk.

A gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok részben általános kezelési javaslatok, részben támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok lehetnek.

Utóbbiak között vannak jogszabály által már jelenleg is előírt, **kötelezően betartandó előírások** (például a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet „a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól” alapján), és lehetnek **önkéntesen vállalható előírás-javaslatok**.

A vízgazdálkodásra vonatkozó előírásokat a gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok között jelentettük meg.

A fenntartási terv kezelési egységenként, a fentebbieken alapuló szerkezetben fejt ki a részletes kezelési javaslatokat. A kezelési egységek lehatárolása a jelenleg alkalmazott gazdálkodási gyakorlatok szerint történt. A terület jellegzetes alakja miatt az összes kezelési egységet érinti a Tóció medre. Abban az esetben, ha az egyes kezelési egységekben eltérő élőhelytípusok is szerepelnek, akkor az önkéntesen vállalható előírásoknál, illetve a kezelési javaslatok indoklásánál ezt különböztetéssel jelezzük. A Tóció-völgy helyi jelentőségű védett természeti terület kiterjedése nagyobb, mint a KTT, tehát az összes kezelési egység teljes területe egyben helyi jelentőségű védett terület is.

KE-1 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: A KTT legészakibb része, a Tóció forráságai és azok összefolyása, a józsi Bocskai utcáig (a bal parton csak a klastrom-parti átjáróig, 1 km-rel fentebb). Szűk és mély deráziós völgy, ahol már nem maradt fenn száraz gyepek, és az

elszántások az üde gyeptársulásokat is érintik, miképp a komoly tereplejtés miatti bemosódás is, a növekvő szántóföldek felől. Kisparcellás magántulajdonú hrsz-ok jellemzőek.

(2) Érintettség vizsgálata:

Érintett Natura 2000 élőhelyek: *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), enyves éger és magas kőrös alkotta ligeterdők (91E0*).

Érintett ÁNÉR élőhelyek: D34 (mocsárrétek), B5 (nem zsombékoló magassárrétek), BA (fragmentális mocsári és/vagy hínárnövényzet mozaikok folyóvizek partjánál), J4 (fűz-nyár ártéri erdők), OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek), OB (jellegtelen üde gyepek), OF (magaskórós ruderalis gyomnövényzet), P2a (üde és nedves cserjések), S2 (nemesnyárasok), T1 (egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák), T6 (extenzív szántók).

Érintett jelölő fajok: vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*).

Érintett közösségi jelentőségű fajok: szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*).

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Mezőgazdaság: A további elszántások megakadályozása, a korábban elszántott területek növényzetének visszaállítása kiemelt feladat. A művelési ágakat mind a valóságban, mind a kataszteri nyilvántartásban vissza kell állítani a korábbi állapotba és a visszaállított, legális gyephatár felső szélét célszerű cserjésíteni (öshonos, nem tájidegen, élőhelynek megfelelő fajokkal).

Vízgazdálkodás: A mederkotrás tér- és időbeli szakaszolása a mederlakó vízi közösségi jelentőségű fajok védelmét szolgálja. A kotrás kitermelt anyaga (növényzet és iszap) inváziós fajok előtörését indukálhatja, ezért ajánlott annak elvitele a területről. A meder kotrása lehetőleg csak iszaptalanító gyökérszűrésre szorítkozzon, javasoljuk a teljes mederrekonstrukció mellőzését.

A cserjeirtások ne terjedjenek ki a területre.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepterületek esetében a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. r. előírásait kell betartani, a védett természeti területen még a természet védeleméről szóló 1996. évi, LIII. Törvény 31-35. §-előírásai kötelezőek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

Jelenleg meglévő vagy visszagyepesítéssel kialakult gyepterületen:

GY01 - Felületés nem megengedett.

GY02 - Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.

GY08 - Dobkaszó és talaj meghajtású rendszőr, rendezelő használata tilos.

GY09 - Fogasolás nem megengedett.

GY10 - Tárcsázás nem megengedett.

GY11 - Hengerezés nem megengedett.

GY12 - Gyepszellőztetés nem megengedett.

GY14 - Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.

GY15 - Tűzparaszták létesítése nem megengedett.

GY80 - A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.

GY92 - A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.

GY98 - A kaszátlan területet kaszálonként más helyen kell kialakítani.

Szántón:

Önkéntesen vállalható előírások az élőhely-rekonstrukció végrehajtásáig:

SZ19 - Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.

Önkéntesen vállalható előírások az élőhely-rekonstrukcióra vonatkoztatva:

SZ52 - Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel.

SZ55 - Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel.

SZ74 - Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése.

Az egység teljes területén:

VA01 - Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén a szántók füves élőhelyé alakítása spontán gyepesedéssel vagy gyeptelepítéssel kívánatos beavatkozás lenne. Továbbá javasoljuk a gyep-szántó határ cserjésítését, a további elszántások megelőzésének érdekében.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természet-közeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható. A terület peremén jelenleg is tapasztalható kisebb beszántásokat szükséges kiküszöbölni.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A területen erdőtelepítés nem javasolt.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység jellegéből adódóan szélei felől elszántással, és folyamatos bemosódással károsított üde gyepek dominálnak, melyek másfelől még jó állapotú jelölő élőhelyet képeznek (elsősorban a *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei /6440/). Ezeket a negatív hatásokat küszöbölheti ki a visszagyepesítés, és a gyep-szántó határ cserjésítése, ajánlott módon kökénnyel (*Prunus spinosa*) és/vagy egybibés galagonyával (*Crataegus monogyna*). A visszagyepesítéssel ugyanakkor a Tócsó-patak vízminősége is lényegesen javulhat (megszűnik a közvetlen vegyszerbemosódás lehetősége). Ez kedvező hatással lenne az alsóbb szakaszon nagyobb egyedszámban előforduló, vízi életmódú közösségi jelentőségű fajokra. A kezelési egység területén található gyepterületek kíméletes hasznosításának módja az évenként egyszer végzett kaszálás. Amíg az élőhely-fejlesztési javaslatok végrehajtása nem történik meg ajánlott a környezetkímélő növényvédőszer alkalmazása. A mederkotrás tér- és időbeli szakaszolása a mederlakó vízi közösségi jelentőségű fajok védelmét szolgálja.

A területen rendhagyó a díszes légivadász helyzete. Számára a nádas, sásos és egyéb mocsári modernövényzet hézagaiban levő nyílt vízfelületek szükségesek. Ezeket azonban nem mederkotrással, hanem a jelenleg is a területen folyó szarvasmarhatartással lehet a legkíméletesebben és legtartósabban biztosítani.

KE-2 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: A KE-1 alsó részén, a Klastrom-part átjárójától a Bocskai István útig terjedő, bal parti szakasz. Természeti adottságai az előzővel egyeznek, de használata eltér, sokszor lovakat legeltetnek (egy kisebb karám is van) a középső részén, míg a déli és északi parcellák kaszáltak, vagy gyakran használatlanok, különösen a déli, sásrétes szegély. Ez a terület már nem szántókkal szomszédos felfelé (keletre) haladva, hanem beépített területekkel.

(2) Érintettség vizsgálata:

Érintett Natura 2000 élőhelyek: *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétei (6440).

Érintett ÁNÉR élőhelyek: B5 (nem zsombékoló magassárrétek), BA (fragmentális mocsári és/vagy hínárnövényzet mozaikok folyóvizek partjánál), D34 (mocsárrétek), OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek), OB (jellegtelen üde gyepek), P2a (üde és nedves cserjések), T1 (egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák).

Érintett jelölő fajok: vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*).

Érintett közösségi jelentőségű fajok: szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*).

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Vízgazdálkodás: A vízgazdálkodás során a Tóció-patak medrének fenntartása lehetőleg kíméletesen történjen. A meder kotrása lehetőleg csak iszaptalanító gyökérezés kotrásra szorítkozzon, javasoljuk a teljes mederrekonstrukció mellőzését.

Egy esztendőben csupán legfeljebb az érintett mederszakasz fele kerüljön kotrásra vagy tisztításra. A kotrás kitermelt anyagát (növényzet és iszap), amely inváziós fajok előtörését indukálhatja, a területen deponálni nem lehet, azt a beavatkozást követően el kell szállítani.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepterületek esetében a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. r. előírásait kell betartani, a védett természeti területen még a természet védeleméről szóló 1996. évi, LIII. Törvény 31-35. §-a előírásai kötelezőek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

GY01 - Felületés nem megengedett.

GY02 - Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.

GY08 - Dobkása és talaj meghajtású rendsodró, rendezelő használata tilos.

GY09 - Fogasolás nem megengedett.

GY10 - Tárcsázás nem megengedett.

GY11 - Hengerezés nem megengedett.

GY12 - Gyepszellőztetés nem megengedett.

GY14 - Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.

GY15 - Tüzpászták létesítése nem megengedett.

GY67 - Legeltethető állatfajok: szarvasmarhafélék.

GY70 - Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).

GY80 - A gyept évente csak egyszer lehet kaszálni.

GY92 - A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY98 - A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani.

VA01 - Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhely-fejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természet-közeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység jellegéből adódóan szélei felől elszántás nem, míg a bemosódás (kertek felől) csak mérsékelten fenyegeti.

A legkevésbé átlagos, a KKT más kezelési egységeire kevésbé jellemző használati módja a lótarlás. A lófélék (ló, szamár) mellett a gyepterületek hasznosítása szarvasmarhával is megfelelő lenne. A legeltetés kiterjesztése kívánatos lenne a kezelési egység összes gyepterületére. Amennyiben ez nem megoldott, úgy a nem legeltetett gyepterületeken javasoljuk az évi egyszeri, június 30. után végzett kaszálást.

A mederkotrás javasolt korlátozása a mederlakó vízi közösségi jelentőségű fajok védelmét szolgálja.

A területen rendhagyó a díszes légivadász helyzete. Számára a nádas, sásos és egyéb mocsári medernövényzet hézagaiban levő nyílt vízfelületek szükségesek. Ezeket azonban nem mederkotrással, hanem a jelenleg is a területen folyó szarvasmarhatartással lehet a legkíméletesebben és legtartósabban biztosítani.

KE-3 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: A KTT Józsa belterületénél átvezető szakasza a Bocskai és a Völgy utca alsó vége közti szakaszon, a Tóció-patak jobb partján. Újonnan épült játszótér létesült a Tóció mentén húzódó nemesnyaras egy kisebb részén. A lejtő felső része jórészt visszagyepesedő, alatta degradált üde gyepek vannak. A felső részt rendszeresen, az alsót ritkábban kaszálják. A Tóció mentén a játszótér építéséből kimaradt nemes nyarasok húzódnak. A kezelési egység jellegéből adódóan szélei felől elszántás nem fenyegeti, bemosódás (kertek felől) csak mérsékelten.

(2) Érintettség vizsgálata:

Érintett Natura 2000 élőhelyek: *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440).

Érintett ÁNÉR élőhelyek: OB (jellegtelen üde gyepek), OC (jelegtelen száraz, félszáraz gyepek), S2 (nemesnyarasok), U1 (belvárosok, beépített faluközpontok, lakótelepek), U2 (kertvárosok szabadidős létesítmények), D34 (mocsárrétek).

Érintett jelölő fajok: vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*). Csak a KE-4 felőli szélén, a Tóció medrében és partján.

Érintett közösségi jelentőségű fajok: szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*). Csak a KE-4 felőli szélén, a Tóció medrében és partján.

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Vízgazdálkodás: A vízgazdálkodás során a Tóció-patak medrének fenntartása lehetőleg kíméletesen történjen. A meder kotrása lehetőleg csak iszaptalanító gyökérvágás kotrásra szorítkozzon, javasoljuk a teljes mederrekonstruksió mellőzését.

Egyszerre, egy évben legfeljebb az érintett mederszakasz fele kerüljön kotrásra vagy tisztításra. A kotrás kitermelt anyagát (növényzet és iszap), amely inváziós fajok előtörését indukálhatja, a területen deponálni nem lehet, azt a beavatkozást követően el kell szállítani.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepterületek esetében a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. r. előírásait kell betartani, a védett természeti területen még a természet védeleméről szóló 1996. évi, LIII. Törvény 31-35. §-a előírásai kötelezőek.

(b) Önkéntesen vállalható előírások

GY01 - Felülvetés nem megengedett.

GY02 - Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.

GY08 - Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendezelő használata tilos.

GY09 - Fogasolás nem megengedett.

GY10 - Tárcsázás nem megengedett.

GY11 - Hengerezés nem megengedett.

GY12 - Gyepszellőztetés nem megengedett.

GY14 - Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.

GY15 - Tüzpázták létesítése nem megengedett.

GY80 - A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.

GY92 - A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.

GY98 - A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani.

VA01 - Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a földmunkával nem érintett üde gyep határán vezető szilárd burkolatú út keleti, gyep felőli oldalának cserjésítése a növekvő forgalomból eredő zavarások mérséklésére.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természet-közeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység gyepterületeinek kíméletes hasznosítási módja az évenként egyszer, június 30 után végzett kaszálás. A zavarás negatív hatását küszöbölheti ki részben a gyepterület nyugati széli aszfaltút szegély cserjésítése, ajánlott módon kökénnyel (*Prunus spinosa*) és/vagy egybibés galagonyával (*Crataegus monogyna*).

A mederkotrás javasolt korlátozása a mederlakó vízi közösségi jelentőségű fajok védelmét szolgálja.

A területen rendhagyó a díszes légivadász helyzete. Számára a nádas, sásos és egyéb mocsári medernövényzet hézagaiban levő nyílt vízfelületek szükségesek. Ezeket azonban nem mederkotrással, hanem a jelenleg is a területen folyó szarvasmarhatartással lehet a legkíméletesebben és legtartósabban biztosítani.

KE-4 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: A KTT Józsa belterületénél átvezető szakasza a Bocskai és a Völgy utca alsó vége közti szakaszon, a Tóció bal partján, felfelé a Völgy utca elmúlt 30 évben beépült telkeinek széléig húzódik. Teljes egészében nemesnyáras, ez az egyetlen üzemtervezett erdő a KTT-n belül (a 703/A1 erdőrészlet).

(2) Érintettség vizsgálata:

Érintett Natura 2000 élőhelyek: A kezelési egységen belül nincsenek Natura 2000-es élőhelyek.

Érintett ÁNÉR élőhelyek: BA (fragmentális mocsári és/vagy hínárnövényzet mozaikok folyóvizek partjánál), S2 (nemesnyárasok).

Érintett jelölő fajok: vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*).

Érintett közösségi jelentőségű fajok: szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*).

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Vízgazdálkodás: A vízgazdálkodás során a Tóció-patak medrének fenntartása lehetőleg kíméletesen történjen. A meder kotrása lehetőleg csak iszaptalanító gyökérvágás kotrásra szorítkozzon, javasoljuk a teljes mederrekonstrukció mellőzését.

Egyszerre, egy évben legfeljebb az érintett mederszakasz fele kerüljön kotrásra vagy tisztításra. A kotrás kitermelt anyagát (növényzet és iszap), amely inváziós fajok előtörését indukálhatja, a területen deponálni nem lehet, azt a beavatkozást követően el kell szállítani.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 üzemtervezett erdőterületekre vonatkoznak a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet előírásai, a védett természeti területen még a természet védeleméről szóló 1996. évi, LIII. Törvény 31-35. §-a előírásai kötelezőek.

(b) Önkéntesen vállalható előírások

E51 - Felújítás táj- és termőhelyhonos fajokkal és faállománytípussal.

VA01 - Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínén alakítható ki.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén a nemesnyárasok táj- és termőhelyhonos fafajú cseréje javasolt.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén gazdálkodáshoz nem köthető javaslat nem merül fel.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A Tóció medre a kezelési egység határát képezi (a KE-3 felé) ahol a vízfolyás értékes fajai előfordulnak, éppúgy, mint a folyás szerinti fentebbi és lentebbi szakaszokon. A jelenlegi nemesnyáras állomány cseréje táj- és termőhelyhonos állományra növelné a kezelési egység természeti potenciálját. A mederkotrás tér- és időbeli szakaszolása a mederlakó vízi közösségi jelentőségű fajok védelmét szolgálja.

A területen rendhagyó a díszes légivadász helyzete. Számára a nádas, sásos és egyéb mocsári medernövényzet hézagaiban levő nyílt vízfelületek szükségesek. Ezeket azonban nem mederkotrással, hanem a jelenleg is a területen folyó szarvasmarhatartással lehet a legkíméletesebben és legtartósabban biztosítani.

KE-5 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: A Józsa alatti legelő zavartabb része a tanyával, ahol a terület bérlője lakik. A jelölő síksági pannon löszsytyepp (6250*) élőhely csak kis kiterjedésben fordul elő, ürge (*Spermophilus citellus*) nem él itt. A terület kisebb részét kaszálják, nagyobb részét szakaszolt módon legeltetik (marhával és lóval). A legeltetés következtében néhány botanikai érték /pl. gyapjas aszat (*Cirsium eriophorum*)/ csak itt él. Épp a legeltetés miatt ide kötődik leginkább a díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*) is, ami fontos közösségi jelentőségű faj.

(2) Érintettség vizsgálata:

Érintett Natura 2000 élőhelyek: síksági pannon löszsytyepp (6250*).

Érintett ÁNÉR élőhelyek: B2 (harmatkásás, béka-buzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet), BA (fragmentális mocsári és/vagy hínárnövényzet mozaikok folyóvizek partjánál), OB (jellegtelen üde gyepek), OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepek), OF (magaskórós ruderális gyomnövényzet), U4 (telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók), H5a (löszgyepek kötött talajú sytyepprétek).

Érintett jelölő fajok: vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*).

Érintett közösségi jelentőségű fajok: szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*), vidra (*Lutra lutra*).

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Vízgazdálkodás: A vízgazdálkodás során a Tóció-patak medrének fenntartása lehetőleg kíméletesen történjen. A meder kotrása lehetőleg csak iszaptalanító gyökérvágás kotrásra szorítkozzon, javasoljuk a teljes mederrekonstrukció mellőzését.

Egyszerre, egy évben legfeljebb az érintett mederszakasz fele kerüljön kotrásra vagy tisztításra. A kotrás kitermelt anyaga (növényzet és iszap) inváziós fajok előtörését indukálhatja, ezt elkerülendő szükséges annak elvitele.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni, a védett természeti területen még a természet védeleméről szóló 1996. évi, LIII. Törvény 31-35. §-a előírásai kötelezőek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

GY01 - Felülvetés nem megengedett.

GY02 - Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.

GY08 - Dobkaszó és talaj meghajtású rendszerek, kezelő használata tilos.

GY09 - Fogasolás nem megengedett.

GY10 - Tárcsázás nem megengedett.

GY11 - Hengerezés nem megengedett.

GY12 - Gyepszellőztetés nem megengedett.

GY14 - Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.

GY15 - Tűzpázták létesítése nem megengedett.

GY59 – Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.

GY67 - legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.

GY79 - Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi- ökológiai és gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.

GY80 - A gyepterület évente csak egyszer lehet kaszálni.

GY92 - A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.

GY98 - A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani.

VA01 - Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

(5) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukció vagy élőhely-fejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A vízgazdálkodás során a Tócsa-patak medrének fenntartása lehetőleg kíméletesen történjen. Egyszerre, egy évben legfeljebb az érintett mederszakasz fele kerüljön kotrásra vagy tisztításra. Ez a marha- és lólegelés miatt nyílt vizes foltokkal (megfelelő élőhelyekkel!) ellátott mederszakasz a díszes légivadász fő előfordulási területe. A kotrás kitermelt anyaga (növényzet és iszap) inváziós fajok előtörését indukálhatja, ezt elkerülendő szükséges annak elvitele.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A mederkotrás javasolt korlátozása a mederlakó vízi közösségi jelentőségű fajok védelmét szolgálja. A kezelési egység és a vele érintkező KE-6, valamint a hozzá közel eső KE-7 gazdálkodási szempontból szervesen kapcsolódnak egymáshoz. A KE-6 és a KE-7 területén található ürge (*Spermophilus citellus*) állomány megőrzése szempontjából fontos e három kezelési egység legeltetési és kaszálási tervének közös értelmezése. Fontos lenne a KE-6 és a KE-7 legelő állatállományát ebben a kezelési egyben is legeltetni. Az ürge (*Spermophilus citellus*) visszatelepedésének és megőrzésének szempontjából kívánatos lenne, hogy mindhárom kezelési egység gyepterületének kaszálása maradjon el egy-egy évben. A szakaszoló legeltetés tavaszi kezdését pedig kívánatos lenne minden évben máshol megkezdeni. Ezen kezelések módját a területek aktuális vízellátottsága, azok aktuális állapota, illetve az előző évek kezelése határozná meg. A legeltetési és a kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal lehet a záloga az ürge (*Spermophilus citellus*) helyi állományának hosszú távú fenntartásához. Azon években, amikor a kezelési egység területét kaszálással is hasznosítják, abban az évben csak egyszer, június 30 után javasolt a kaszálás. A mederkotrás tér- és időbeli szakaszolása a mederlakó vízi közösségi jelentőségű fajok védelmét szolgálja.

A területen rendhagyó a díszes légivadász helyzete. Számára a nádas, sásos és egyéb mocsári medernövényzet hézagaiban levő nyílt vízfelületek szükségesek. Ezeket azonban nem mederkotrással, hanem a jelenleg is a területen folyó szarvasmarhatartással lehet a legkíméletesebben és legtartósabban biztosítani.

KE-6 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: A Józsa alatti száraz gyepek túlnyomó része, a síksági pannon löszsziptepp (6250*) élőhely nagy részével és a teljes ürge (*Spermophilus citellus*) és erdélyi földikutya (*Nannospalax transsylvanicus*) állománnyal. Az utóbbi években csak kaszálják.

(2) Érintettség vizsgálata:

Érintett Natura 2000 élőhelyek: *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétei (6440), síksági pannon löszsziptepp (6250*).

Érintett ÁNÉR élőhelyek: D34 (mocsárrétek), H5a (löszgyepek kötött talajú sziptepprétek), B2 (harmatkásás, béka-buzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet), B5 (nem zsombékoló magassárrétek), BA (fragmentális mocsári és/vagy hínárnövényzet mozaikok folyóvizek partjánál), OB (jellegtelen üde gyepek), OC (jellegtelen száraz, félszáraz gyepek), P2a (üde és nedves cserjések), P2b (galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések), S1 (akácültetvények), S2 (nemesnyárasok), S3 (egyéb ültetett tájidegen lombos erdők).

Érintett jelölő fajok: vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), ürge (*Spermophilus citellus*).

Érintett közösségi jelentőségű fajok: szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*), vidra (*Lutra lutra*).

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Vízgazdálkodás: A vízgazdálkodás során a Tóció-patak medrének fenntartása lehetőleg kíméletesen történjen. A meder kotrása lehetőleg csak iszaptalanító gyökérvágás kotrásra szorítkozzon, javasoljuk a teljes mederrekonstrukció mellőzését.

Egyszerre, egy évben legfeljebb az érintett mederszakasz fele kerüljön kotrásra vagy tisztításra. A kotrás kitermelt anyaga (növényzet és iszap) inváziós fajok előtörését indukálhatja, ezt elkerülendő szükséges annak elvitele.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni, a védett természeti területen még a természet védeleméről szóló 1996. évi, LIII. Törvény 31-35. §-a előírásai kötelezőek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

GY01 - Felülvetés nem megengedett.

GY02 - Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.

GY08 - Dobkaszó és talaj meghajtású rendszelő, rendezelő használata tilos.

GY09 - Fogasolás nem megengedett.

GY10 - Tárcsázás nem megengedett.

GY11 - Hengerezés nem megengedett.

GY12 - Gyepszellőztetés nem megengedett.

GY14 - Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.

GY15 - Tűzpázták létesítése nem megengedett.

GY28 - A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.

GY29 - Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.

GY31 - A cserjeirtás megkezdését legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerinti érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.

(magyarázat: Csak a Józsa belterületétől délre, a Tócotól keletre eső régi Tóció-meder területén.)

GY41 - Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 állategység/ha.

GY59 - Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.

GY67 - Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.

GY79 - Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi- ökológiai és gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.

GY80 - A gyepterület évente csak egyszer lehet kaszálni.

GY92 - A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.

GY98 - A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani.

GY105 – Minden évben tisztító kaszálás elvégzése kötelező.

(magyarázat: Csak a Tóció menti, mély fekvésű, elmácsonyosodott részen.)

VA01 - Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A vasút menti akácos és kőkényes részbeni (nem teljes!) felszámolása, és gyepesítése őshonos fűfajokkal (lehetőleg barázdált csenkessel). Nincs nyilvántartott (tervezett) erdő, ami jogi és gazdasági értelemben ezt akadályozná.

A kezelési egységen belül javasolt a használati váltás (legalább térben és/vagy időben részlegesen) legeltetésre.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természet-közeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

A volt MHSZ pálya felszámolása, és helyének őshonos fűmaggal történő gyepesítése egy taposási, szemetelési (és a cigarettázás miatt tűzveszélyességi) gócot számolna fel, mert a kerékpározó helyi fiatalok rendszeresen, többnyire csoportosan látogatják. Ezen kívül ugyanazok vonatkoznak a pálya területére is, mint a kezelési egység többi részére. A gyp túlzott mértékben látogatott, ezt 10.00 és 15.00 között szüneteltetni célszerű (tábla is felkéri rá a látogatókat a keresztbe átmenő 35103 számú közút északi oldalán, a Tócotól keletre). A szennyvízgyűjtő akna-telep körbe-cserjésítése indokolt.

A területen áthaladó légvezetékek szigetelése, a vezetéken madárriasztók (pl. firefly) elhelyezése.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységen belül fontos lenne a tisztító kaszálás, aszatólás mérséklése, ami az ürge (*Spermophilus citellus*) élőhelyét szegényíti (fedezék, táplálék funkcióval bír számára). Hosszú távon a kaszálás a pázsitfűfélék és a tejoltó galaj (*Galium verum*) felszaporodásának kedvez, ami a másik fokozottan védett kismélt, az erdélyi földikutyá (*Nannospalax transsylvanicus*) számára is kedvezőtlen (nem szolgálnak táplálékul).

A kezelési egység és a vele érintkező KE-5 és KE-7 gazdálkodási szempontból szervesen kapcsolódnak egymáshoz. A KE-6 és a KE-7 területén található ürge (*Spermophilus citellus*) állomány megőrzése szempontjából fontos e három kezelési egység legeltetési és kaszálási tervének közös értelmezése. Fontos lenne a KE-6 és a KE-7 legelő állatállományát a KE-5-ben is legeltetni. Az ürge (*Spermophilus citellus*) védelmének szempontjából kívánatos lenne, hogy mindhárom kezelési egység gyepterületének kaszálása maradjon el egy-egy évben. A szakaszoló legeltetés tavaszi kezdését pedig kívánatos lenne minden évben máshol megkezdeni. Ezen kezelések módját a területek aktuális vízellátottsága, azok aktuális állapota, illetve az előző évek kezelése határozná meg. A legeltetési és a kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal lehet a záloga az ürge (*Spermophilus citellus*) helyi állományának hosszú távú fenntartásához. Azon években, amikor a kezelési egység területét kaszálással is hasznosítják, abban az évben csak egyszer, június 30 után javasolt a kaszálás.

A területen keresztülhaladó légvezeték szigetelése a területen rendre előforduló fokozottan védett madárfajok /leginkább a kerecsensólyom (*Falco cherrug*)/ védelmében (áramütésük és vezetékeknek csapódásuk megelőzése érdekében) szükséges.

A mederkotrás tér- és időbeli szakaszolása a mederlakó vízi közösségi jelentőségű fajok védelmét szolgálja.

A területen rendhagyó a díszes légivadász helyzete. Számára a nádas, sásos és egyéb mocsári medernövényzet hézagaiban levő nyílt vízfelületek szükségesek. Ezeket azonban nem mederkotrással, hanem a jelenleg is a területen folyó szarvasmarhatartással lehet a legkíméletesebben és legtartósabban biztosítani.

KE-7 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: A Tóció hullámterén átívelő keresztöltés déli oldalán a helyi védetté nyilvánítás után, engedélyek nélkül beépített és felszántott területek, valamint a Tóció-patak partja, kevés maradék kaszálóval, füzesekkel.

(2) Érintettség vizsgálata:

Érintett Natura 2000 élőhelyek: enyves éger és magas kőris alkotta ligeterdők (91E0*).

Érintett ÁNÉR élőhelyek: J4 (fűz-nyár ártéri erdők), BA (fragmentális mocsári és/vagy hínárnövényzet mozaikok folyóvizek partjánál), OB (jellegtelen üde gyepek), OC (jellegtelen száraz, félszáraz gyepek), S3 (egyéb ültetett tájidegen lombos erdők), T1 (egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák).

Érintett jelölő fajok: vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), ürge (*Spermophilus citellus*).

Érintett közösségi jelentőségű fajok: szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*), vidra (*Lutra lutra*).

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Vízgazdálkodás: A vízgazdálkodás során a Tóció-patak medrének fenntartása lehetőleg kíméletesen történjen. A meder kotrása lehetőleg csak iszaptalanító gyökérezés kotrásra szorítkozzon, javasoljuk a teljes mederrekonstrukció mellőzését.

Egyszerre, egy évben legfeljebb az érintett mederszakasz fele kerüljön kotrásra vagy tisztításra.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni, a védett természeti területen még a természet védeleméről szóló 1996. évi, LIII. Törvény 31-35. §-a előírásai kötelezőek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

GY01 - Felülvetés nem megengedett.

GY02 - Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.

GY08 - Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendezelő használata tilos.

GY09 - Fogasolás nem megengedett.

GY10 - Tárcsázás nem megengedett.

GY11 - Hengerezés nem megengedett.

GY12 - Gyepszellőztetés nem megengedett.

GY14 - Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.

GY15 - Tüzpázták létesítése nem megengedett.

GY59 - Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.

GY79 - Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi- ökológiai és gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.

GY80 - A gyeget évente csak egyszer lehet kaszálni.

GY92 - A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.

GY98 - A kaszálatlan területet kaszálonként más helyen kell kialakítani.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhely-fejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A vízgazdálkodás során a Tóció-patak medrének fenntartása lehetőleg kíméletesen történjen. Egyszerre, egy évben legfeljebb az érintett mederszakasz fele kerüljön kotrásra vagy tisztításra. A területen található fűzfák kímélendők.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

Vízgazdálkodási tekintetben a fő cél a Tóció-patak hidrobiológiai értékeinek fenntartása. A fásodott mederállapot megfelelő. A Tóció-patak medrében engedélyek nélkül létrehozta egy duzzasztót, amely az alatta elhelyezkedő, szintén engedély nélküli horgásztavak (épp a KTT-n belül) vízellátását célozza. A Tóció visszaduzzasztása önmagában kedvező lenne (a felsőbb, KTT-n belül eső szakaszra nézve), ha nem párosulna vízkivétellel a horgásztavakhoz. A legalizáltság hiánya miatt a vízdinamikai hatás ismeretlen, nem eldönthető, hogy káros-e vagy hasznos.

A tavacskák némi élőhely-színesítést jelentenek az agrártájban. Szitakötőfajok és a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) is megtalálja életfeltételeit. A mederkotrás tér- és időbeli szakaszolása a mederlakó vízi közösségi jelentőségű fajok védelmét szolgálja.

A kezelési egység és a vele érintkező KE-6, valamint a hozzá közel eső KE-5 gazdálkodási szempontból szervesen kapcsolódnak egymáshoz. A KE-6 és a KE-7 területén található ürge (*Spermophilus citellus*) állomány megőrzése szempontjából fontos e három kezelési egység legeltetési és kaszálási tervének közös értelmezése. Fontos lenne a KE-6 és a KE-7 legelő állatállományát a KE-5-ben is legeltetni. Az ürge (*Spermophilus citellus*) védelmének szempontjából kívánatos lenne, hogy mindhárom kezelési egység gyepterületének kaszálása maradjon el egy-egy évben. A szakaszoló legeltetés tavaszi kezdését pedig kívánatos lenne minden évben máshol megkezdeni. Ezen kezelések módját a területek aktuális vízellátottsága, azok aktuális állapota, illetve az előző évek kezelése határozná meg. A legeltetési és a kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal lehet a záloga az ürge (*Spermophilus citellus*) helyi állományának hosszú távú fenntartásához. Azon években, amikor a kezelési egység területét kaszálással is hasznosítják, abban az évben csak egyszer, június 30 után javasolt a kaszálás.

A területen rendhagyó a díszes légivadász helyzete. Számára a nádas, sásos és egyéb mocsári medernövényzet hézagaiban levő nyílt vízfelületek szükségesek. Ezeket azonban nem mederkotrással, hanem a jelenleg is a területen folyó szarvasmarhatartással lehet a legkíméletesebben és legtartósabban biztosítani.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés

A területen a művelési ágakat és a területhasználatot a helyi védetté nyilvánítás idején jellemző állapothoz kellene közelíteni. Elsősorban visszagyepesítésekre lenne szükség a KE-1 és a KE-4 egységeket érintően. A KTT-n kívül, a KE-6 kezelési egységben, (a 35103 számú közút északi oldalán, a gyeptől keletre, a vasútig) is nagyon hasznos lenne, az ott levő szántó gyepesítése (ajánlottan barázdált csenkesszel), ami az ürge elég szűkös élőhelyét növelné (épp ennek szomszédságában van a KKT legsűrűbb ürgeállománya). Ebből a gyepesítésből ráadásul profitálhatna a másik kiemelkedő természetvédelmi érték, az erdélyi földikutya (*Nannospalax transsylvanicus*) is. Célszerű lenne ezt a két akciót középtávon (5 éven belül) tervezni.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Az ürge védelmét alapvetően szolgálja a KE-6 kezelési egységben belül javasolt használati váltás (legalább térben és/vagy időben részlegesen) legeltetésre.

A Tóció-patak kotrásának szakaszolása a hidrobiológiai értékek megőrzésének elegendő eszköze. Külön kiemelendő gazdag vízi gerinctelen faunája (több piócafajjal, sok szitakötővel, kételtűvel /utóbbi két csoportban közösségi jelentőségű fajok is akadnak/). Az alul elhelyezkedő tavak vízkivételének a vízmérlegre tett hatását vizsgálni szükséges.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Kutatás: A nagylepke- és csiga-fauna a változatos élőhelyek és azok jelentős földtörténeti kora miatt (a deráziós völgyek a Hajdúháton pleisztocén eredetűek) vélhetően gazdag, de feltáratlan, amit pótolni érdemes.

Monitorozás:

A legreprezentatívabb a közösségi jelentőségű élőhelyek állapotát 5 vagy 10 évente a közösségi jelentőségű gyepes élőhelyekre kidolgozott módszertan alapján évi 3 aspektusban felvételezni javasolt.

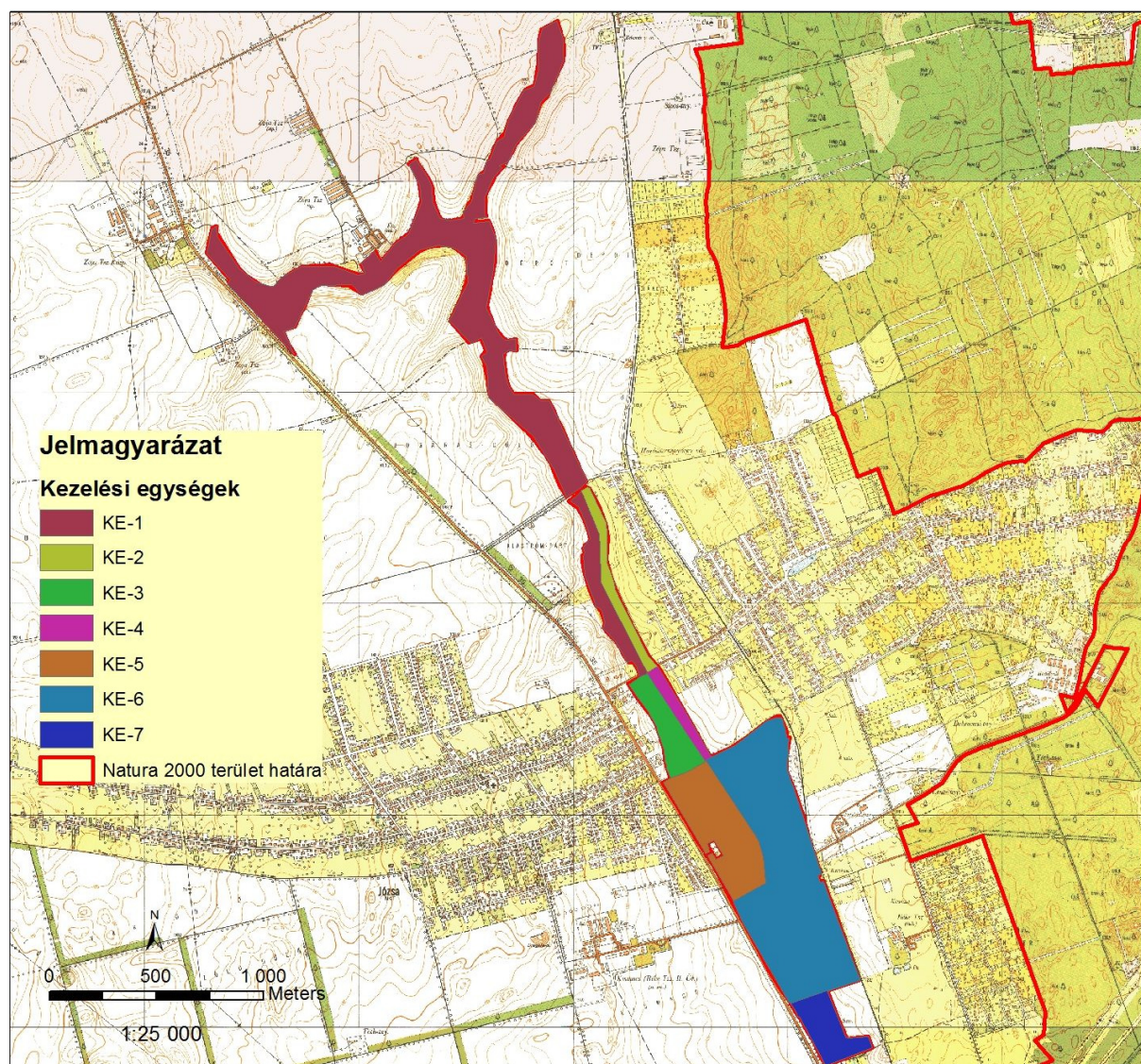
Az ürget évente monitorozni az NBmR módszer alkalmazásával, legalább a Tóció pataktól keletre és a 35103 bekötő úttól északra eső gyepreszen.

A vöröshasú unka (*Bombina bombina*), a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) állományának monitorozása 10 évenként javasolt az NBmR szerint.

Az erdélyi földikutya nem közösségi jelentőségű érték, de hazai jelentősége és veszélyeztetettsége miatt az állományuk monitorozása friss túrás-számlálás módszerével szükséges.

3.2.5. Mellékletek

1. ábra A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2013. 06.18.)

Kezelési egység azonosítója	Érintett hrsz-ok	Érintett MePAR blokkok
KE-1	Hajdúböszörmény: 0203/31, 0204/6, 0208/13, 0208/11b, 0208/12b, 0208/14b, 0208/15b, 0208/16b, 0208/17b, 0208/18b, 0208/19b, 0208/20b, 0208/21b, 0208/22b, 0210/13b, 0210/5b, 0210/6b, 0210/7b, 0210/8b, 0211, 0212, 0213/4, 0213/6, 0213/7, 0213/8, 0213/1b, 0213/3b, 0213/5b, 0214, 0215, 0216/12b, 0216/13b, 0216/14b, 0216/15b, 0216/16b, 0216/17b, 0216/18b, 0216/19b, 0216/1b, 0216/20b, 0216/21b, 0216/22b, 0216/23b,	L8DTX-5-11, L8CLX-W-11, L8JDX-V-11, L0RLX-2-11, L0DTX-V-11, LDF5E-6-11, LACLX-Y-11, L0FOX-4-11, LADTX-7-11, L1JDX-M-11, L4N11-K-11

	0216/24b, 0216/25b, 0216/26b, 0216/2b, 0216/3b, 0216/4b, 0216/5b, 0217/15b, 0217/16b, 0218, 0219b, 0220 Debrecen: 0132/37, 0132/38, 0132/39, 0132/40, 0132/41, 0132/42, 0132/43, 0134, 0135/33, 0135/34b, 0135/35b, 0135/36b, 0135/37b, 0135/38b, 0135/39b, 0135/41b, 0135/42b, 0135/43b, 0135/44b, 0135/45b, 0135/46b, 0135/51b, 0135/53b, 0135/54b,	
KE-2	Debrecen: Józsa belterület, Tóció bal part a Bocskai utcáig.	L3971-C-11
KE-3	Debrecen: Józsa belterület, Tóció jobb part a Bocskai utca alatt	L5XE1-9-11
KE-4	Debrecen: Józsa belterület, Tóció bal part a Bocskai utca alatt	L5811-6-11
KE-5	Debrecen: 0147/1, 0155	LQ0U1-A-11
KE-6	Debrecen: 0148, 0149, 0150/1, 0150/2, 0151, 0155,	LPLU1-W-11
KE-7	Debrecen: 0152/3, 0152/4, 0152/15, 0152/16, 0152/17, 0153/1b, 0153/2b, 0153/3b, 0153/4b, 0153/5b,	LROU1-X-11, LR211-L-11, LQYM1-4-11

1. táblázat Kimutatás a fenntartási terv egyes kezelési egységein belül eső, érintett helyrajzi számokról és MePAR blokkokról

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Tóóc-völgy (HUHN20122) különleges természetmegőrzési területbe esik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2001 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területen teljes átfedést mutat, illetve tőle nagyobb kiterjedésű a Tóóc-völgy helyi jelentőségű védett területtel, melyre a Debrecen Megyei Jogú Város 45/1992 (X.15.) KR. számú rendeletben foglaltak az irányadók.

A tervezési terület teljes egésze az Országos Ökológiai Hálózaton belül esik, magterület övezetben. A gyepterületek nagyobb részét saját tulajdonban hasznosítják. A területen található egyetlen erdőtag közösségi tulajdonban van.

A kezelés javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Alapvetően az egységes területalapú támogatások és azon felül a mező- és erdőgazdálkodás során, a kötelező előírások miatt igénybe vehető kompenzációs jellegű kifizetések, illetve a környezet- és természetvédelmi célú, önkéntesen vállalt agrár- és erdőgazdálkodási támogatások tartoznak ide.

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Tóóc-völgy különleges természetmegőrzési terület hajdúböszörményi és debreceni közigazgatási területeit érintve, több fizikai blokkban található (lásd 2. táblázat).

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el (a „*” jelölésű blokkoknak csak kis hányada (kevesebb, mint egynegyede) esik a tervezési területen belül:

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)	KAT
L8DTX-5-11	4,90	2,49	-
L8CLX-W-11	5,27	4,45	-
L0RLX-2-11	45,72	44,35	-
L8JDX-V-11	0,87	0,87	-
LACLX-Y-11	3,62	2,19	-
*LDF5E-6-11	77,41	73,39	-
*L0FOX-4-11	33,61	32,79	-
*LADTX-7-11	27,60	24,25	-
L0DTX-V-11	19,11	13,02	-
*L1JDX-M-11	18,38	11,73	-
L3971-C-11	20,36	8,44	-
L4N11-K-11	3,10	3,10	-
L5XE1-9-11	13,56	0,00	-
LQ0U1-A-11	15,37	14,64	-
LPLU1-W-11	19,67	17,53	-
LQV11-D-11	9,22	8,77	-
LQLU1-X-11	13,88	13,45	-
LR0U1-C-11	2,61	0,00	-
LR211-L-11	2,99	2,92	-
LQYM1-4-11	5,47	5,08	-

2. táblázat. Kötelező földhasználati előírások ellenértékéként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések (csak igénylés esetén jár)

- A 269/2007. (X. 18.) Korm. sz. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a Natura 2000 területek gyepeire vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján, ezért a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha, évente.

2. Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások
Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok (AKG) közül az ország egész területén igénybe vehető horizontális szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok. Az AKG középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályozza.
Az erdőterületekre vonatkozóan erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő-mezőgazdasági beruházások (szintén önkéntes)

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (pl. madárodúk telepítése).

A Natura 2000 területektől függetlenül, a fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára elérhető az *egységes területalapú támogatás (SAPS)*, melynek mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt, miniszteri rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételeit.

A területen gazdálkodók a felsorolt támogatási rendszerekből a területalapú, kompenzációs támogatást, illetve az AKG gyepgazdálkodási célprogramját veszik igénybe.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A természetvédelmi érdekekkel ellentétesek a 61/2009 (V.14.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről 67.§ (4) a-g pontja, illetve 68.§ (4) b-f pontja az extenzív és ökológiai legeltetés esetére kötelezően előírt tisztító kaszálások, és az extenzív és ökológiai kaszálás esetére előírt, legalább évi kétszeri kaszálás.

Mindkettő fajszegény (nagy pázsitfű-borítású), bár agrotechnikai szempontból ápoltnak tűnő kaszálók kialakulását eredményezi.

A kaszátlanul maradó terület kijelölésénél általában a parcella szélét javasolják, a könnyebb ellenőrizhetőség szempontjából és a tényleges hatásosság azonban ezt nem indokolja. Legalább ilyen létjogosultsága van a parcella közepi lábon hagyott növényzetnek is.

A javasolt változtatás: mind az extenzív, mind az ökológiai legeltetés esetén a tisztító kaszálás kötelező voltának eltörlése, az extenzív és ökológiai kaszálás esetén az évi kétszeri kaszálás egyszerire korlátozás, kivéve, ha egyeztetés történik a KTT természetvédelmi kezelőjével, az illetékes nemzeti park igazgatósággal.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz. Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók eltüntetik a szegélyvegetációt, a bokorfüzeseket, és kaszálják az

értéktelen szénát adó vagy vízállásos területeket is - melyeken korábban sosem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet csak akkor szüntethető meg, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia, egyfajta funkcionális ökológiai hálózat biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti probléma megoldása lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóvá válnának, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során a „nem beavatkozást” is ösztönözni kellene.

3.3.2. Pályázatok

A területet érintő pályázati tervről nincs tudomásunk.

3.3.3. Egyéb

Nincs a területhez kapcsolódó egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A terv társadalmasításának kommunikációja során a 3.4.2. pontban megnevezett címzetteket hivatalos meghívóval (tértivevényes ajánlott levélben) kerestük meg. A meghívóban megadtuk a terv egyeztetési változatának digitális elérhetőségét (www.szatmarbereg.hu Natura 2000 fül/tervek kihirdetése, dokumentáció menüpont alatt) is. Ezen a honlapon a tervhez kapcsolódó egyéb információ is rendelkezésre áll.

Amennyiben ismert volt az érintettek e-mail címe (a 3.4.2. pontban jelzett), úgy a terv egyeztetési változatát elektronikus úton is elküldtük.

A helyi lakosság figyelmét a Józsa című újság decemberi számában hívtuk fel a tervre, amely Józsan minden háztartásba eljut. A helyi médiaszolgáltató, a jozsanet.hu honlapján is közzétette a meghívót (2013.12.07.). A két érintett település (Debrecen és Hajdúböszörmény) önkormányzati hirdetőtábláján is elhelyeztük a meghívót. A terv véleményezési szakaszának lezárásáról szintén beszámolt a helyi médiaszolgáltató hírportál a jozsanet.hu (2014.01.30). A kommunikációs tevékenységek összefoglalását a 3. táblázat tartalmazza.

Kommunikációs eszköz	Időpont	Résztevő/érintettek száma
Terepbejárás	2013.12.17.	11
Falufórum	2013.12.17.	8
Önkormányzati közzététel	2013.12.10.	2
Honlap	2013.12.09, 2014.01.30.	3
Érintettek levélben, e-mailben történő megkeresése, tájékoztatása	2013.12.06.	13

3. táblázat. Az alkalmazott kommunikációs eszközök, valamint azok időpontja és az érintettek száma.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A kommunikáció címzettjeit a 4. táblázat tartalmazza.

név	érintettség
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatóság
Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szerv
Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szerv
Hajdú Erdő Kft. által képvisel Földtulajdonosok Közössége Vadásztársaság	Egyéb területhasználó
Nagyerdő Vadásztársaság	Egyéb területhasználó
Szemere István	gazdálkodó
Debreceni Polgárőr Egyesülete A Cívis Városért. Józsi képviselő: Molnár Miklós	Egyéb indokolt célcsoport
Debreceni Körzeti Falugazdász Iroda	Falugazdász
Debrecen MJV Önkormányzata	Települési önkormányzat
Hajdúböszörmény Város Önkormányzata	Települési önkormányzat
Hajdú-Bihar megyei Kormányhivatal Erdészeti Felügyelőség	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervei
Hajdú-Bihar megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervei
Hajdú-Bihar megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervei

4. táblázat A kommunikáció címzettjei.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Az egyeztetés során a területen illetékes hatósági és területi kezelő szervektől vélemény, észrevétel, vagy ajánlás nem érkezett.

A helyi lakosoktól, gazdálkodóktól és érdeklődőktől a tervet érintő érdemi kérdés, vagy kérés sem szóban, sem írásban nem érkezett.